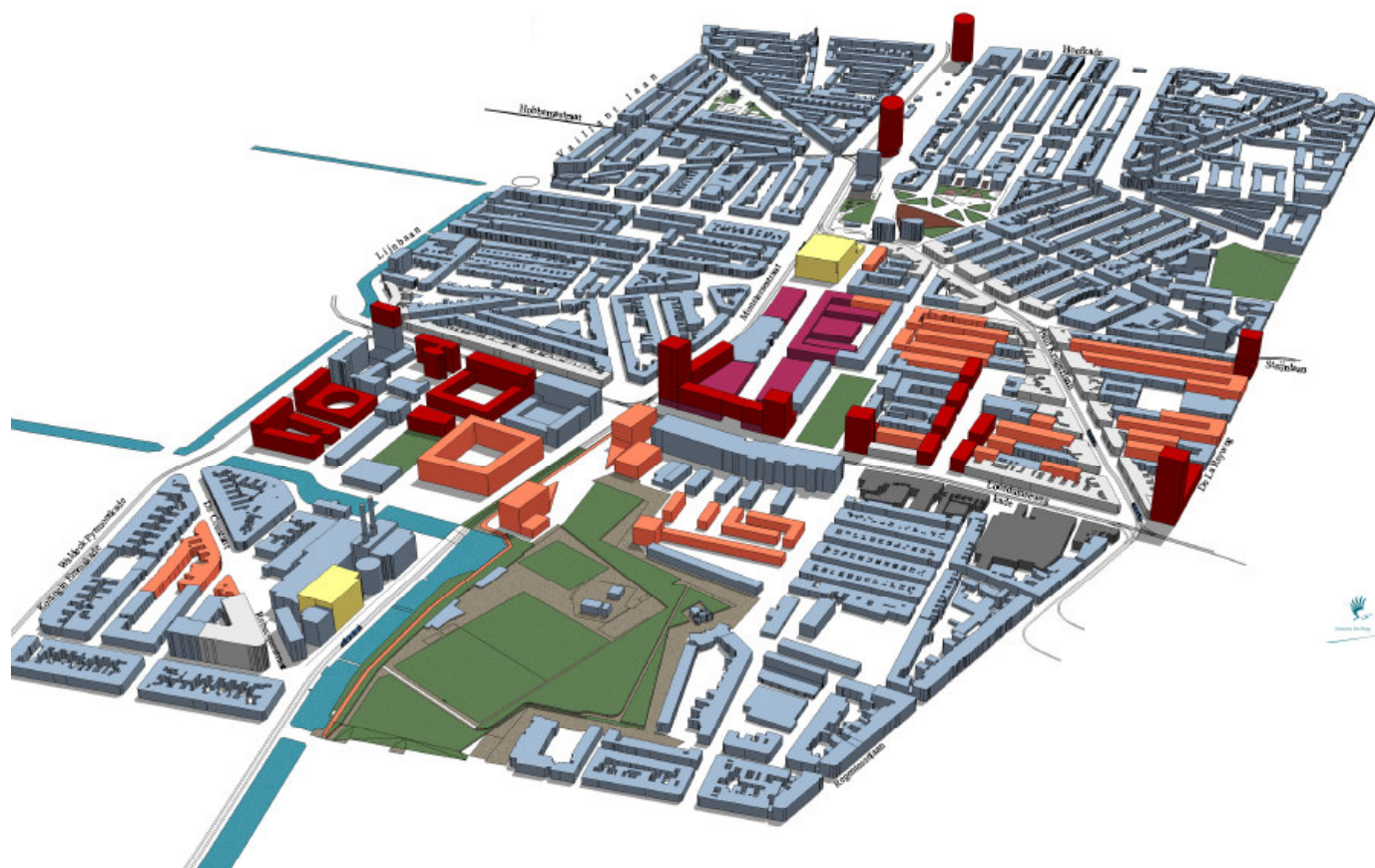

Gemeente Den Haag

Samenvatting milieurapport Masterplan Lijn 11-zone

Witteveen+Bos
Alexanderstraat 21
postbus 85948
2508 CP Den Haag
telefoon 070 370 07 00
telefax 070 360 00 98

Samenvatting milieurapport Masterplan Lijn 11-zone

referentie GV875-1/velm2/014	projectcode GV875-1	status definitief
projectleider ir. P.J.A. van de Laak	projectdirecteur drs. D.F.J. Bel	datum 21 november 2008

autorisatie goedgekeurd	naam mr. W.J. Maris	paraaf
-----------------------------------	-------------------------------	---------------

Witteveen+Bos
Alexanderstraat 21
postbus 85948
2508 CP Den Haag
telefoon 070 370 07 00
telefax 070 360 00 98

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd volgens ISO 9001 : 2000

© Witteveen+Bos
Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE	blz.
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	1
2. MASTERPLAN LIJN 11-ZONE	2
2.1. Doelstelling	2
2.2. Plangebied	2
2.3. Basisvariant	2
2.4. Varianten	2
3. EFFECTEN MASTERPLAN LIJN 11-ZONE	3
4. EFFECTVERGELIJKING	5
4.1. Integrale vergelijking	5
4.2. Agenda voor vervolg	6
laatste bladzijde	6

SAMENVATTING

1. INLEIDING

De gemeente Den Haag wil zich ontwikkelen tot een aantrekkelijke stad voor bewoners, bezoekers, werknemers en bedrijven. Om dit te verwezenlijken zijn in de in 2005 vastgestelde 'Structuurvisie Den Haag 2020, Wéreldstad aan Zee' gebieden aangewezen waarbinnen deze doelstelling tot stand moet komen. Eén van deze gebieden is het gebied rondom de Lijn 11-zone in de wijken Transvaal en Regentesse Zuid. Voor dit gebied wordt het Masterplan Lijn 11-zone ontwikkeld.

Vanwege de omvang van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen in dit Masterplan is een zogenaamde milieueffectrapportage voor plannen (plan-m.e.r.) uitgevoerd. Doel hiervan is het milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over het plan. In het plan-MER (milieurapport) is onderzocht wat de milieueffecten zijn van de varianten op het plan. Dit rapport is een samenvatting van het milieurapport.

2. MASTERPLAN LIJN 11-ZONE

2.1. Doelstelling

De centrale doelstelling van het Masterplan Lijn 11-zone is de ontwikkeling van een hoogwaardig (multi)cultureel centrumstedelijk woon-, werk- en verblijfsmilieu en de totstandkoming van een verbindingslijn tussen de omliggende wijken.

2.2. Plangebied

Het plangebied is het gebied aan weerszijden van HTM-tramlijn 11 in de wijken Transvaal en Regentesse Zuid. Het plangebied is een binnenstedelijk gebied van circa 70 hectare en is voor een deel gesitueerd in het stadsdeel Centrum en voor een deel in het stadsdeel Segbroek van Den Haag.

2.3. Basisvariant

De basis van het Masterplan wordt gevormd uit verschillende deelprojecten, en voorzien samen onder andere in:

- de duurzame (her)ontwikkeling van circa 1.800 - 2.300 woningen;
- de ontwikkeling van een cultureel wereldcentrum;
- herontwikkeling van circa 50.000 m² aan bedrijfsruimten;
- het versterken van de groenstructuur en de herinrichting van de openbare ruimte in het gebied;
- de herinrichting en kwaliteitsverbetering van de Haagse Markt;
- de verbetering van infrastructuur en parkeervoorzieningen.

2.4. Varianten

Voor het masterplan zijn geen integrale alternatieve onderscheiden, maar zijn voor onderdelen van het masterplan varianten uitgewerkt.

variant I: cultureel Wereldcentrum

De ontwikkeling van een cultureel Wereldcentrum krijgt in het Masterplan een belangrijke plek. Over het concrete programma van activiteiten van het cultureel Wereldcentrum bestaat nog onzekerheid, zo ook over het aantal bezoekers. Het uiteindelijke bezoekersaantal zal gevolgen hebben voor de geluid- en luchtkwaliteit in het plangebied en de directe omgeving ervan. In de basisvariant wordt uitgegaan van maximaal 250.000 bezoekers per jaar. Daarnaast zijn nog twee varianten onderscheiden, namelijk: een variant met maximaal 500.000 bezoekers per jaar en een variant van maximaal 850.000 bezoekers per jaar.

variant II: energievarianten

De gemeente Den Haag heeft de ambitie om op het thema klimaat de mogelijke optimalisaties van de energie-infrastructuur te onderzoeken. Zo zijn er mogelijkheden om de restwarmte van de EON-centrale aan het De Constant Rebecqueplein te gebruiken om ruimtes in het plangebied te verwarmen. Ook denkt de gemeente Den Haag aan het toepassen van innovatieve energie-oplossingen op een kleiner schaalniveau. De volgende drie energievarianten (concepten) zijn in het plan-MER uitgewerkt:

- concept 1: warmteopwekking op woningniveau;
- concept 2: warmteopwekking op wijkniveau (stadsverwarming via EON energiecentrale);
- concept 3: warmteopwekking door warmtepomp en warmte-/koudeopslag.

3. EFFECTEN MASTERPLAN LIJN 11-ZONE

Het basisalternatief en de varianten zijn beoordeeld op verschillende thema's.

bodem

De bodem in het plangebied bestaat voor het overgrote deel uit zand, af en toe afgewisseld met een veenlaag. De bodem in het plangebied is matig verontreinigd met lood, zink en teerachtige stoffen. Op plaatsen waar ruimtelijke ingrepen plaats gaan vinden en waar sprake is van ernstige bodemverontreiniging zal moeten worden gesaneerd. Hierdoor zal op diverse plekken binnen het plangebied de bodemkwaliteit toenemen.

archeologie en cultuurhistorie

Plaatselijk heeft het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachtingswaarde. Op plaatsen waar ruimtelijke ingrepen plaats gaan vinden, zullen inventarisaties van aanwezige archeologische waarden worden uitgevoerd. Behoud 'in situ' geldt in principe als uitgangspunt, echter hoe meer bodemroering, hoe groter de kans dat archeologische waarden verloren gaan. Bestaande monumenten en het beschermde stadsgezicht Regentessekwartier blijven gehandhaafd.

water

Voor het basisalternatief en alle varianten is het te bebouwen oppervlak circa 1 hectare, waarvoor een aanvullende waterberging van 325 m³ zal moeten worden gerealiseerd. Extra waterberging is ook mogelijk door delen van het plangebied waterrobuust te herinrichten, bijvoorbeeld met waterdoorlatende wegverharding.

natuur en groen

De groene ader van het Lijn 11-tracé en park De Verademing zijn onderdeel van de groene hoofdstructuur van Den Haag. Deze groene hoofdstructuur is nog niet overal volgens het wensbeeld gerealiseerd. Het Masterplan beoogt deze binnen het plangebied te realiseren. Realisatie van andere in het Masterplan gestelde doelen leidt niet tot negatieve effecten op beschermde gebieden in de EHS. In het kader van de realisatie van projecten uit het Masterplan behoeft naar verwachting geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor beschermde soorten te worden aangevraagd.

geluid

Op diverse wegen binnen het plangebied neemt de verkeersdruk in de autonome situatie tot 2020 met soms meer dan 40 % toe. Dit leidt langs deze wegen plaatselijk tot een toename van de geluidbelasting met meer dan 2 dB. Het basisalternatief en de varianten resulteren weliswaar in een toename van de verkeersdruk, echter deze toename is zeer gering ten opzichte van de autonome ontwikkeling, waardoor de effecten op de geluidbelasting eveneens zeer gering betreffen. De herontwikkeling van het bedrijventerrein Uitenhagestraat leidt niet tot een verhoging van de toegestane milieucategorie, waardoor vanuit dit spoor geen toename van de geluidbelasting is te verwachten. Rondom het cultureel wereldcentrum zal de geluidbelasting toenemen als gevolg van te organiseren evenementen.

luchtkwaliteit en geurhinder

Zoals gezegd resulteren het basisalternatief en de varianten in een toename van de verkeersdruk. De realisatie van het wereldcentrum geldt als een aanvullende ingreep in het plangebied ten opzichte van het actieplan luchtkwaliteit Den Haag 2007-2015. Realisatie van het wereldcentrum resulteert in een geringe verslechtering van de luchtkwaliteit voor de concentraties stikstofdioxide (NO₂). Voor de concentraties fijnstof (PM₁₀) en voor geur gelden noch een verslechtering noch een verbetering. De ontwikkelingen leiden naar verwachting niet tot nieuwe knelpunten voor de luchtkwaliteit.

externe veiligheid

In het plangebied bestaan geen externe veiligheidsrisico's als gevolg van wegtransport van gevaarlijke stoffen en inrichtingen waarbinnen met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. De in het plangebied gelegen

hogedruk aardgastransportleidingen zorgen in de huidige situatie niet voor een overschrijding van de grenswaarden van het plaatsgebonden risico, maar wel van de oriënterende waarde van het groepsrisico. Als gevolg van de toevoeging van woningen zal het groepsrisico vermoedelijk nog verder toenemen. Er zullen maatregelen moeten worden genomen om verdere groei van het groepsrisico te beperken.

mobiliteit

Op diverse wegen binnen het plangebied neemt de verkeersdrukke in de autonome situatie en in alle varianten tot 2020 met meer dan 40 procent toe. Het Masterplan beoogt deze onvermijdelijke toename van het autoverkeer in goede banen te leiden. Bij de herinrichting van het Hobbemaplein en het gebied rond Haagse Markt wordt daarom bijvoorbeeld een verbeterde verkeersafwikkeling van het autoverkeer gerealiseerd. Hierdoor ontstaat ook een extra vraag naar parkeergelegenheid. Op basis van de Haagse parkeernormen leidt dit tot een behoefte aan circa 1.200 tot 3.500 nieuwe parkeerplaatsen. Bij nieuwbouwprojecten binnen de Lijn 11-zone worden parkeervoorzieningen op eigen terrein gerealiseerd. Vanwege de beperkte beschikbaarheid aan ruimte zal dit in veel gevallen geschieden met parkeerkelders of -daken.

De verkeersmaatregelen die zijn opgenomen in het masterplan dragen bij tot een verschuiving van de modal split van de auto naar de modaliteiten bus en tram. Daarnaast neemt de modaliteit fiets toe. Verschillende verkeersmaatregelen zullen leiden tot een verbeterde verkeersveiligheid:

- verkeersknooppunten langs de Loosduinseweg en -kade krijgen hoogteaccenten;
- in de hele Lijn 11 zone worden de routes voor langzaam verkeer uitgebreid en verbeterd;
- de verkeerssituatie rondom tramlijn 11 wordt verbeterd;
- rondom het wereldcentrum worden diverse looproutes en verbindingen verbeterd.

energie en klimaat

Op basis van het Masterplan zijn voor de Lijn 11-Zone drie energieconcepten uitgewerkt. Achtereenvolgens leiden de concepten warmteopwekking op woningniveau, warmteopwekking op wijkniveau (huidige stadsverwarming), warmteopwekking door warmtepomp en warmte-/koudeopslag tot een daling van het energieverbruik van 0, 14 en 10 % ten opzichte van de huidige situatie.

Omdat bestaande oude woningen worden vervangen door nieuwe woningen is sprake van een vermindering van het aardgasverbruik met 60 - 70 %, dit als gevolg van bijvoorbeeld verbeterde isolatie.

sociale aspecten

De ontwikkeling van een veel personen aantrekkelijk cultureel wereldcentrum leidt tot een verbetering van de plaatselijke sociale veiligheid. Intensivering van gebruik van het cultureel wereldcentrum kan echter ook weer afname van het gevoel van sociale veiligheid met zich meebrengen. De kwaliteitsverbetering en herstructurering van de openbare ruimte in het plangebied en de Haagse Markt hebben een positief effect op de sociale veiligheid.

4. EFFECTVERGELIJKING

4.1. Integrale vergelijking

De effecten op het milieu van de varianten zijn integraal vergeleken. In de onderstaande tabel is te zien hoe de varianten scoren op meerdere thema's. Uit deze beoordeling van de effecten volgt het voorkeursalternatief dat door de initiatiefnemer en betrokken partners als meest gewenst is beoordeeld.

tabel 5.1. Overzicht effectvergelijking

beoordelingsaspecten	scores basialternatief (BA) en varianten				
	basialternatief			varianten	
	wereldcentrum (250.000 bezoekers)	1	energie 2 3	wereldcen- trum (500.000 bezoekers)	wereldcentrum (850.000 bezoekers)
bodem					
bodemverontreiniging	+		+	+	+
gesloten grondbalans	0		0	0	0
archeologie en cultuurhistorie					
archeologie	-		--	--	--
monumenten en beschermd stadsgezicht	0		0	0	0
water					
waterkwaliteit	0		0	0	0
wateroverlast	0		0	0	0
natuur/groen					
groenstructuur	+		+	+	+
kwaliteit groen/natuur	0		0	0	0
geluid					
weg- en railverkeer bedrijven	- 0		- 0	- 0	- 0
horeca en evenementen	-		-	-	-
lucht					
luchtkwaliteit	0/-		0/-	0/-	0/-
geur	0		0	0	0
externe veiligheid					
plaatsgebonden risico (PR)	0		0	0	0
groepsrisico (GR)	-		-	-	-
mobiliteit					
modal split	+		+	+	+
verkeersveiligheid	+		+	+	+
klimaat					
energieverbruik	0	0	++	+	0
uitstoot emissies:					
CO ₂	0	0	++	+	0
NO _x	0	+	++	+	0
SO _x	0	+	+	+	0
flexibiliteit toekomst	0	0/+	0	0/+	0
sociale aspecten					
verlichting openbare ruimte	+		+	+	+
overzichtelijkheid openbare ruimte	+		+	+	+

beoordelingsaspecten	scores basialternatief (BA) en varianten					
	basialternatief			varianten		
	wereldcentrum (250.000 bezoekers)	1	2	energie 3	wereldcen- trum (500.000 bezoekers)	wereldcentrum (850.000 bezoekers)
integrale veiligheid	+			+	0	0

voorkeursalternatief

Op grond van de effectvergelijking geldt de variant waarbij gekozen wordt voor warmteopwekking op wijkniveau (hergebruik restwarmte EON-centrale) en een wereldcentrum met een bezoekersaantal van 250.000 per jaar als voorkeursalternatief. De verslechterende effecten van de thema's aspecten archeologie en integrale veiligheid op de varianten op het wereldcentrum zijn echter zeer gering.

Indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat ter plaatse van het geprojecteerde wereldcentrum, ondanks een middelhoge tot hoge verwachtingswaarde, geen archeologische waarden aanwezig zijn is het effect van een drukker bezocht wereldcentrum op dit thema niet meer onderscheidend. Het is niet mogelijk om gefundeerde uitspraken te doen over het effect van een drukker bezocht wereldcentrum op de sociale aspecten. Omdat het accent van het masterplan mede ligt op de sociale aspecten in het plangebied is gekozen voor de beoordeling 'geringe verslechtering' om tenminste het risico van een drukker bezocht wereldcentrum op de sociale aspecten duidelijk te benoemen.

4.2. Agenda voor vervolg

Gezien het hoge abstractieniveau van de studie zijn er geen significante leemtes in voorspellingsmethoden (kennis) of basisinformatie die van invloed zijn op de afweging. De belangrijkste leemtes in kennis en informatie die aanwezig zijn, zijn in het milieurapport benoemd. Hieronder zijn in ieder geval de belangrijkste opgaven voor het vervolgonderzoek (bestemmingsplan/projectm.e.r.) aangegeven:

- bodem:
 - de huidige bodemkwaliteit van het plangebied, in het bijzonder de geprojecteerde nieuwbouwlocaties, dient in beeld te worden gebracht. Daarnaast verdient het aanbeveling de mogelijkheden van grond hergebruik, binnen het plangebied, vroegtijdig in kaart te brengen;
- water:
 - voor de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied dient een waterparagraaf, waarin de waterkwaliteit en kwantiteit wordt beschreven, opgesteld te worden;
- archeologie en cultuurhistorie:
 - het is van groot belang om in dit stadium reeds na te denken over het integreren van archeologische en cultuurhistorische waarden in de bouwplannen. Het verdient dan ook aanbeveling voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan een archeologische inventarisatie uit te voeren voor het plangebied;
- geluid:
 - vanwege de verkeerstoename (ter plaatse van sommige wegen meer dan 40 %) ten gevolge van de autonome ontwikkeling verdient het aanbeveling de effecten van deze toename op de geluidbelasting in het plangebied voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan in beeld te brengen. Voor de ontwikkeling van bedrijven en woningen nabij de Uitenhagestraat en de energiecentrale geldt dat voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan aanvullend (akoestisch) onderzoek noodzakelijk is naar enerzijds de bestaande geluidruimte van de bedrijven en anderzijds naar het woon- en leefklimaat ter hoogte van de woningen;
- lucht:
 - ondanks de relatief geringe verkeerstoename zal voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan toetsing plaats dienen te vinden aan de wettelijke luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer;

- externe veiligheid:
 - in de verdere uitwerking van het Masterplan dient voor de overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico een integrale oplossing te komen;
- mobiliteit:
 - de effecten van de Haagse Nota Mobiliteit, die naar verwachting in 2009 zal worden vastgesteld, op de plannen in het plangebied dienen voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan in beeld te worden gebracht. Omdat de verkeersaantrekkende werking van het wereldcentrum sterk afhankelijk is van het programma in het centrum, dient deze opnieuw geprognosticeerd te worden bij verdere concretisering van het programma. De planontwikkeling dient bij verdere concretisering gemonitord te worden op de, in het plan-MER geschatte, wijziging in modaliteit;
- klimaat:
 - de toepassing van stadsverwarming in het plangebied dient in overleg met de betrokken partijen (Essent, energiecentrale) verder uitgewerkt en geconcretiseerd te worden.